

**UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT „ION CREANGĂ”
DIN CHIȘINĂU**

Cu titlu de manuscris

CZU: 37.013.83 (043.2)111

BERTEA Iulian-Ciprian

**ARMONIZAREA SOCIO-PROFESIONALĂ ÎN INDIVIDUALIZAREA
MODALITĂȚILOR DE EDUCAȚIE A ADULȚILOR**

Specialitatea: 531.01 - Teoria generală a educației

Rezumatul tezei de doctor în științe ale educației

CHIȘINĂU, 2023

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale „Științe ale Educației”,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Componența Comisiei de susținere publică a tezei de doctorat

Președintele comisiei:

ANDRIȚCHI Viorica, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Conducător de doctorat:

ȚVIRCUN Victor, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Referenți oficiali:

BODRUG-LUNGU Valentina, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova

CUZNEȚOV Larisa, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

CARA Angela, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, reprezentant național pentru Moldova Support Hub, Terre des hommes Moldova

Susținerea tezei va avea loc la **14 martie, 2023, ora 13.00**, în ședința Comisiei de susținere publică a tezei de doctor din cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, blocul de studii nr. 2, biroul nr. 35 (sediul Școlii Doctorale „Științe ale Educației”), str. Ion Creangă 1, MD-2069.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Științifică a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău și pe pagina web a ANACEC (www.cnaa.md)

Rezumatul a fost expedit la 30.01.2023

Președintele Comisiei ,

doctor habilitat în pedagogie,
profesor universitar

ANDRIȚCHI Viorica

Conducător științific,

doctor habilitat în pedagogie,
profesor universitar

ȚVIRCUN Victor

Autor:

BERTEA Iulian-Ciprian

© Berteza Iulian-Ciprian, 2023

CUPRINS

Reperle conceptuale ale cercetării.....	4
Conținutul tezei.....	7
Concluzii generale și recomandări.....	22
Bibliografie.....	26
Lista publicațiilor autorului la tema tezei.....	27
Adnotare.....	28

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei abordate

Educația adulților a devenit o condiție necesară pentru asigurarea creșterii și dezvoltării. În contextul actual, educația adulților este atotcuprinzătoare, deoarece aduce schimbări în informații, cunoștințe, înțelegere sau abilități, apreciere și atitudine [9, p.15]. Aceasta îi ajută pe oameni să devină mai utili societății din punct de vedere social, economic, moral și politic [4, p. 25]. Totodată, le permite să se adapteze la cerințele globale, care sunt în continuă schimbare și să rezolve problemele actuale și emergente de sănătate, mediu, de natură socială și politică, pentru a se integra optim și pentru a evita excluderea și marginalizarea [10].

Analiza nevoilor de formare reprezintă una dintre responsabilitățile centrale ale personalului care lucrează în instituțiile de educație pentru adulți [12, p.90]. Nevoile de formare se referă la „distanța dintre nivelul de cunoștințe, abilități sau atitudini deținute la un moment dat față de nivelul de cunoștințe, abilități și atitudini care trebuie dobândite de o persoană, grup, organizație sau comunitate care poate fi atinsă numai prin activități de formare. Evaluarea nevoilor de formare poate contribui la determinarea nivelului actual al performanței sau a nivelurilor de cunoștințe legate de o activitate specifică, precum și a nivelului opțional necesar [5]. Determinarea nevoilor de instruire implică trei etape principale, după cum urmează: faza de evaluare inițială, care se bazează pe identificarea nevoilor de formare și dezvoltare ale organizației, faza de implementare, care constă în formarea efectivă în cadrul unui program, cu ajutorul metodelor de învățare și faza de evaluare finală.

Cadrul bazat pe competențe în educația adulților reprezintă un reper important la nivel național, european și internațional. Ca o alternativă la sistemul de învățământ tradițional, care are loc, de obicei, în interiorul clădirilor școlare, educația bazată pe competențe se regăsește „oricând, oriunde, oricum și în orice ritm” [Apud 11]. Modelul de educație bazat pe competențe ocupă un loc important în cadrul reformei educației din secolul XXI, ca răspuns la noua viziune pentru schimbare. Educația bazată pe competențe este atractivă pentru cursanții adulți datorită beneficiilor pe care le prezintă, cum ar fi flexibilitatea, accesibilitatea și potențialul său de a parcurge un program de studii într-un timp foarte scurt. Di Rienzo (2020) evidențiază că stabilirea domeniilor de expertiză în domeniul educației adulților necesită politici care pot fi aplicate în mod eficient la nivelul sistemului național de certificare a competențelor [7, p.25]. În raportul final elaborat de Consiliul European privind „Competențe cheie pentru profesioniștii în învățarea adulților” au fost delimitate patru contexte în care formatorii adulților iau măsuri [6]: contextul de învățare/ predare, contextul dezvoltării programului, contextul de management instituțional și contextul de leadership/ dezvoltare profesională continuă. În anul 2016, Consiliul Uniunii

Europene a adoptat „Upkilling Pathways: New Opportunities for Adults” [6], în care formarea inițială și dezvoltarea profesională continuă a profesioniștilor sunt recunoscute ca măsuri importante de sprijin pentru „furnizarea căilor de perfecționare”. Strauch, Radtke și Lupou au evidențiat că proiectele inițiate la nivel național și internațional în ceea ce privește educația adulților au avut ca obiectiv principal dezvoltarea unui set de standarde comune de calificare pentru profesioniștii din acest domeniu [13, p.7]. După cum remarcă și Gedvilienė, preocupările față de dezvoltarea competențelor cheie ale adulților constituie un obiectiv important din punct de vedere strategic, pentru a răspunde la provocările legate de competitivitatea economică și coeziunea socială [8, p. 25].

Scopul lucrării: Valorizarea reperelor teoretico-aplicative ale armonizării socio-profesionale în educația adulților din perspectiva individualizării în *Modelul relaționării socio-profesionale în individualizarea educației adulților*.

Obiectivele cercetării:

1. Esențializarea teoretică a noțiunilor de *educație a adulților, formare profesională, profesionalizare, nevoi de formare, individualizare, competențe speciale ale educației adulților; relaționare; relație de armonizare;*
2. Analiza reflexivă a abordărilor actuale în educația adulților (tendențe, factori, specific, orientări, obiective strategice, modalități de formare, metode de instruire);
3. Dezvăluirea analitică a relației de armonizare în contextul educației adulților;
4. Structurarea instrumentarului teoretico-metodologic de formare a competențelor specifice ale adulților (cadre didactice);
5. Organizarea, realizarea și validarea rezultatelor experimentale în vederea confirmării valorii formative a Metodologiei RIEA.

Ipoteza de cercetare:

Individualizarea modalităților de educație a adulților este un factor de reușită, dacă:

- armonizarea socio-profesională se produce într-un context relațional conceptualizat în *Modelul relaționării socio-profesionale în individualizarea educației adulților* și valorificarea *Metodologiei de relaționare în individualizarea educației adulților* (RIEA);
- valorificarea Metodologiei de relaționare în individualizarea educației adulților (RIEA) se reperează pe activitatea constructivă în învățare (aplicarea *Atelierului constructivist*) într-o *ipostază duală*.

Sinteza metodologiei de cercetare și a metodelor de cercetare:

La baza cercetării au stat *teoriile profesionalizării* (Delamatte, R. Daron, F. Parat, R. Mathias, H.J. Jackson, Boghaty, V. Chiș, Samoilă etc.); *teoria antropologică* (Haviland, W. Harald, E.L;

teorii ale competenței (Legendre, Ph. Perrenoud, Zagir, Nuissel, Sava, M. Barret, Popescu-Neveanu, L. Șoitu); concepțiile privind *individualizarea învățării* (C. Rogers, M. Knoweles, C. Schifirneț) *concepțiile socializării și învățării sociale* (K. Illeris, A. Bandura, R. Boudon, Șt. Kallay, Goleman, Oprea Sion, A. Dan, C. Zamfir, S. Chlecea etc.); concepția relaționării (P. Chen); viziuni de definire a educației adulților (Legendre, Obidieguru, Zenke, Dumitru, Iordache, Sava, C. Butnaru, Siebert, N. Vințanu etc.); opiniile privind nevoile de învățare ale adulților (Mackeachie, F. Voiculescu). De asemenea, au fost cercetate diverse documente europene în domeniul educației adulților, cum ar fi: *Council resolution on a renewed European agenda for adult learning 2011*, *Council Recommendation of 19 December 2016 on Upskilling Pathways: New Opportunities for Adults*; *Recomendación del Consejo, de 22 de mayo de 2018, relativa a las competencias clave para el aprendizaje permanente*.

Metodele cercetării științifice:

- *teoretice*: documentarea științifică, analiza și sinteza; inducția și deducția; reperarea teoretică; modelizarea;
- *practice*: chestionare, probe practice; sistematizarea analitică;
- *hermeneutice*: interpretarea datelor; interpretarea științifică; compararea;
- *experimentale*: experimentul extins, experimentul pedagogic de bază;
- *statistice*: analiza matematică a datelor (media procentuală).

CONȚINUTUL TEZEI

Capitolul 1 „Fundamente epistemologice ale educației adulților” discută mai multe aspecte esențiale ale cercetării și clarifică înțelesul noțiunilor în teoriile și concepțiile cercetărilor axate pe problematica educației adulților. Printr-o analiză multinivelară se specifică *tendențele* care se atestă în educația adulților, ce *reprezintă* educația adulților, care sunt *orientările contemporane* și *factorii* care influențează educația adulților. De asemenea, se trece printr-o reflecție sintetică domeniul *modalităților și metodelor* de formare și instruire a adulților.

Astfel, *tendențele* care au stat la baza educației adulților sunt multiple: creșterea potențialului de învățare în lumea modernă; creșterea nivelului de pregătire școlară; diversificarea produselor necesare învățării în diverse domenii; relativizarea construcțiilor reale, acceptarea perspectivelor multiculturală, accentuarea crescândă a dependenței față de principiul observării etc. Educația adulților *reprezintă* o gamă largă de oferte instructive care se adresează conștient adulților în scopul lărgirii orizontului spiritual al acestora și al împlinirii așteptărilor legate de calificarea profesională, care nu se supune reglementărilor legale, având libertate de opțiune în privința conținutului și a organizării; se referă la ansamblul acțiunilor educative, formale sau non-formale, prin care persoanele, definite social ca adulte, își dezvoltă aptitudinile lor, își îmbogățesc cunoștințele și își ameliorează calificările lor tehnice sau profesionale sau reorientările în funcție de necesitățile lor sau ale societății. Acest tip de educație ilustrează procesul prin care orice persoană matură, individual sau în grup, într-un cadru instituționalizat sau în afara acestuia, încearcă să-și îmbogățească cunoștințele, să-și dezvolte abilitățile și competențele, să-și însușească procedee acționale și modele comportamentale noi, necesare pentru a face față cu succes cerințelor sociale și profesionale, pentru a se îmbogăți spiritual și a dobândi sentimentul împlinirii personale [3, p.125].

Referitor la *orientările contemporane*, se evidențiază faptul că în educația adulților se pune un mare accent pe prospectarea *nevoilor de dezvoltare*, fie că este vorba despre cele personale sau profesionale [1, p.66-70]. Printre *caracteristicile învățării la vârsta adultă*, se evidențiază: centrarea pe sarcină și pe problemă, autonomia, capacitatea de a prognoza efectele învățării în plan cognitiv și comportamental, tendința de a utiliza experiența de viață și de a selecta conținuturile în acord cu cerințele de dezvoltare proprie. În acest context, M. Knowles propune utilizarea termenului „self-directed learning” (“învățarea direcționată spre sine”, “învățarea autodirijată”), deoarece reprezintă un proces în care inițiativa o dețin indivizii, cu sau fără ajutorul altora. Se pune accent pe „diagnosticarea propriilor nevoi de învățare, formularea scopurilor

învățării, identificarea resurselor umane și materiale ale învățării, alegerea și implementarea unor strategii de învățare adecvate, evaluarea rezultatelor învățării”.

Se constată că *profesionalizarea* este un proces social prin care orice ocupație se transformă într-o adevărată profesie de cea mai înaltă integritate și competență. Profesionalizarea, ca modalitate dominantă a socializării, se referă la componenta explicită și rațională a acțiunilor specifice unui domeniu de activitate umană și implică *rigoare, seriozitate, competență, depășirea statutului de amator sau artizan*. Succesul educației la adulți este influențat de o serie de *factori*, astfel: învățarea este una semnificativă atunci când materia studiată răspunde intereselor personale ale adultului; învățarea care reprezintă o amenințare pentru sine (atitudini sau perspective noi) este asimilată mai ușor atunci când amenințările externe sunt reduse la minim; învățarea se realizează mai repede atunci când gradul de amenințare a sinelui este redus; învățarea auto-inițiată este cea mai durabilă și convingătoare.

În principiu, s-a pus în evidență faptul că pentru adulți instruirea este voluntară și liberă, iar motivația este fundamentală. Un adult dă dovadă de echilibru, maturitate în interacțiunea, comunicarea cu colegii. Implicarea este însă influențată de modul în care așteptările îi sunt confirmate.

Diversitatea teoretică a educației adulților este esențială pentru abordarea multiplelor posibilități educaționale. Or, formarea personalității este rezultatul unui proces complex de socializare, în care interacționează factorii personali, de mediu și culturali. Prin intermediul socializării, societatea se reproduce în configurația atitudinală și comportamentală a membrilor săi.

În felul acesta s-a constatat că în condițiile ascensiunii masive a fecundității muncii, datorită îmbinării reușite între tehnologia informației (IT) și tehnicile manufacturiere consacrate, în condițiile în care economia mondială de azi nu mai seamănă cu cea de ieri, este necesară o infrastructură educațională modernă, necesară unei forțe de muncă specifice, capabilă să facă față noului set de provocări. *Capacitatea de a te adapta* devine noua măsură a eficienței. Abordarea problematicii formării adultului devine, în aceste condiții, o preocupare necesară, dar și obligatorie. Apreciem că învățarea adultului în ziua de azi este o realitate de netăgăduit, de o importanță reală pentru cei care gestionează structurile organizaționale diferite, întrucât provocarea acestui început de mileniu este să dispui de aptitudinile, abilitățile și tehnicile necesare pentru a reuși.

Analizând cele trei sensuri ale termenului *profesionalizare*: aplicarea cunoștințelor și capacităților specifice într-un proces de dezvoltare profesională individuală și/sau colectivă;

punerea în practică a strategiilor și retoricilor colective reasezate pe procesul de profesionalizare a meseriilor; adeziunea individuală la retorică și la normele colective făcând apel la un proces de socializare profesională și individuală, se are în vedere în alegerea profesiei ca obiect de studiu și lista atributelor esențiale, constituirea unui model ideal. *Profesionalizarea* reunește, așadar, următoarele caracteristici: practicarea unei profesii ce implică o activitate intelectuală ce angajează responsabilitatea *individuală*; este o activitate savantă și nu de natura rutinieră, mecanică sau repetitivă; ea e totuși practică, deoarece se definește ca exercițiul dintr-o arie mai degrabă pur teoretică și speculativă.

Prin abordare analitică, s-a constatat că agenții socializării sunt oamenii, grupurile și instituțiile care joacă un rol important în procesul de socializare. Aceștia influențează formarea și dezvoltarea atitudinilor oamenilor, a credințelor, imaginii proprii și comportării lor. Agenții socializării pot ori nu pot avea drept scop primar realizarea procesului socializării, dar acțiunea lor întotdeauna are un asemenea efect. În aceste condiții, este necesar de subliniat că profesionalizarea pune accentul pe controlul și supervizarea de către persoane cu aceeași formare, respectiv același statut; presupune o capacitate de autoorganizare colectivă a formării continue; cere o capacitate de reconstruire și negociere a divizării muncii; cunoașterea muncii în echipă; așezarea cunoștințelor și competențelor pe baza unei autoevaluări, repunerea problemei acumulării experienței; oferă mijloacele unui anumit raport strategic al organizării; construiește o identitate profesională clară, alimentată de o cultură intelectuală comună.

Necesitatea cunoașterii elementelor de bază ale educației adultului, preocuparea pentru pregătirea pedagogică specifică formării profesionale a adulților, aplicarea metodelor și tehnicilor speciale de formare a acestora se constituie în fundamente obligatorii pe baza cărora se poate restructura un model de formare modern, cu o eficiență sporită, subordonată principiului „capacitatea de a te adapta - noua măsură a eficienței” și care poate determina un sistem educațional performant.

Capitolul 2. „Educația adulților din perspectiva armonizării socio-profesionale” reprezintă o analiză prin care se dorește ilustrarea ideii că *armonizarea* socio-profesională este un *factor principal* în rezolvarea problemelor de individualizare a educației adulților. Sunt identificate și disecate analitic noțiunile de *armonizare*, a *mecanismelor de armonizare*, sunt clarificate perspectivele teoretice ale contextului social. Un loc aparte îl ocupă tehnologizarea analitică a *nevoilor de formare* a adulților, *formarea competențelor specifice* ale adulților și *individualizarea* acestui proces.

Din punct de vedere al semnificației, *armonizarea* în formarea profesională presupune orientarea, pregătirea și instruirea profesională a resurselor umane ținând cont de modalitățile de valorificare eficientă a resurselor umane. Trebuie create subsisteme deschise, transparente, flexibile care să se completeze reciproc. Se observă o lipsă a armonizării dintre învățământ și piața muncii, dintre volumul și calitatea pregătirii profesionale a forței de muncă necesare pieței muncii.

A fost definită *formarea profesională* ca fiind reprezentată de *acțiuni instructive, dirijate și concordante, care au ca obiective (a) asigurarea unui volum de cunoștințe și a unei experiențe practice și (b) dezvoltarea unui set de aptitudini și a unui pattern atitudinal, toate necesare pentru realizarea în condiții de eficiență a cerințelor unei profesii /post.* Sistemul de formare profesională trebuie să fie accesibil, atractiv, competitiv și relevant pentru cerințele pieței muncii.

În acest capitol se probează investigațional dezvoltarea sistemului de educație și formare profesională în jurul a *patru dimensiuni cheie*: relevanța, accesul și participarea, calitatea, inovarea și cooperarea.

S-au extras unele categorii de analiză teoretică: interacționismul simbolic și funcționalismul. Interacționalismul simbolic argumentează că nici o condiție/situație socială, cât ar fi ea de perturbatoare/ insuportabilă, nu poate fi considerată în mod inerent sau în mod obiectiv drept o problemă socială până când un număr semnificativ de oameni care dețin putere politică în comunitatea/ societatea respectivă nu cad de comun acord că aceasta contravine interesului public. Perspectiva interacționismului simbolic subliniază faptul că problemele sociale nu există în mod independent de felul în care oamenii definesc societatea lor, lumea în care trăiesc, ele fiind construite social în funcție de dezbaterile oamenilor, de semnificațiile pe care le are problema respectivă pentru toți cei afectați. Conform funcționalismului, cele mai multe norme/ reguli și aranjamente sociale pot fi explicate în bună măsură în termeni de utilitate a lor pentru societate, deci ele îndeplinesc o funcție. Funcționaliștii argumentează că dacă un anumit tip de comportament sau o instituție persistă (continuă să existe/ să se manifeste), atunci înseamnă că aceasta vine în întâmpinarea unei nevoi prezente în cadrul societății respective [2].

Diversitatea problematicii nevoilor este examinată prin prisma lui E. Voiculescu, care afirmă că aceasta înseamnă a răspunde la întrebarea „pentru ce și pentru cine organizăm un anumit proces sau sistem educațional și de ce îl organizăm așa și nu altfel?”. Cu alte cuvinte, identificarea nevoilor de educație este demersul prin care stabilim care sunt cerințele, trebuințele, necesitățile care impun și justifică proiectarea și susținerea unui proces, a unui program, a unei structuri sau instituții educaționale.

Toate cele expuse în legătură cu relația dintre aspectele sociale și profesionale în educația adulților, în contextul formării competențelor, au condus la ideea că o competență specială în educația adulților ar putea fi definită în următoarea variantă: **competențele specifice în educația adulților reprezintă un ansamblu de cunoștințe, capacități, atitudini adaptate contextului profesional, circumscrise rezolvării acționale a unor probleme în situații specifice, în aspect util, corect, eficient.**

Tot în acest capitol a fost revizuit decupajul dinamic al relaționării socio-profesionale în educația adulților, în aspectul individualizării acesteia, care, dincolo de o diversitate teoretică, vizează și o cunoaștere directă a elementelor și clasarea lor după anumite particularități și analogii, în formă de raționalism deductiv, care urmărește, la rândul său, o cunoaștere esențială a fenomenului respectiv, abordându-l prin intermediul unui model pedagogic. Scopul principal al acestui tip de abordare este acela de a valorifica abilitățile și caracteristicile individuale ale adulților, de a promova formarea independenței și responsabilității în procesul formativ. Ea prevede un demers specific în înțelegerea priorităților, nevoilor, obiectivelor de formare; crearea condițiilor pentru dezvoltarea depozitelor naturale ale adulților; punerea în aplicare a asistenței și sprijinului pentru autorealizarea subiecților.

Un alt moment important îl constituie elaborarea conceptuală a instrumentarului teoretico-aplicativ la nivelul individualizării modalităților de educație a adulților prin structurarea *Modelului relaționării socio-profesionale în individualizarea educației adulților și a Metodologiei RIEA – Metodologiei de relaționare în individualizarea educației adulților*. Reieșind din specificul relaționării de armonizare, s-au integrat într-o unitate noțional-aplicativă câteva componente de bază.

De asemenea, se definește *Atelierul constructivist* ca o modalitate de învățare care **pornește de la ideea de *construct* din teoria constructivistă a instruirii (E. Joița), în care acesta este un rezultat al unei acțiuni mentale de construcție a cunoașterii și o premisă pentru altă experiență conștientă, pentru o altă cercetare aplicativă. Or, aceasta presupune o alcătuire, o structură, o compunere efectuată pe baza unui studiu specific, un mod de a examina diferite elemente într-un tot cu o anumită configurație, formă, cu anumite însușiri schițate. Adultul care participă la această construcție este un „constructor”, o persoană cu o pregătire necesară în a o realiza.**

În Tabelul de mai jos este prezentată sintetic *Metodologia RIEA*.

Tabelul 2.1. Metodologia RIEA

Nevoi specifice	Categoriile de competențe	Unități de competență	Complexe ale individualizării	Valori acționale
Nevoia de a cunoaște	De comunicare	8 unități de competență	Capacități reflexive	achiziționare
Conceptul de sine	Interculturale	5 unități de competență	Dezvăluirea „depozitelor”	interacțiune
Experiența anterioară	Digitale	5 unități de competență	naturale	valorizare
Disponibilitatea de a învăța	Antreprenoriale	7 unități de competență	Evidențierea punctelor forte	reflecție
Orientarea spre a învăța	Științifice	6 unități de competență	Posibilitatea ajustărilor	deschidere
Motivația de a învăța	Sociale	10 unități de competență	Condiția de utilitate	flexibilitate
			Percepția de sine pozitivă	perspectivitate
<p>MODALITĂȚI DE ACTIVITATE: <i>Atelierul constructivist</i></p> <p>atelier de discuții, atelier de caz, atelier de deducții, atelier de negociere, atelier de explorare, atelier de interpretare, atelier de argumentare</p>				

Societatea informațională promovează schimbările metodologice în condițiile în care oamenii trebuie să se adapteze la noi tehnologii, la metode noi de lucru, să execute sarcini noi, să îndeplinească noi roluri, noi funcții, și mai ales să acumuleze noi cunoștințe. Este necesară o actualizare permanentă a informațiilor. Domeniul educației este influențat de schimbările tehnologice, sociale și culturale și este dominat de învățarea continuă.

Având în vedere faptul că sistemul de educație și formare profesională trebuie să își adapteze și să își actualizeze permanent oferta de educație, pentru a răspunde eficient nevoilor societății, s-a dezvoltat specificul *interacționalismului simbolic*, ca o perspectivă teoretică ce evidențiază modul cum și cine definește o problemă socială.

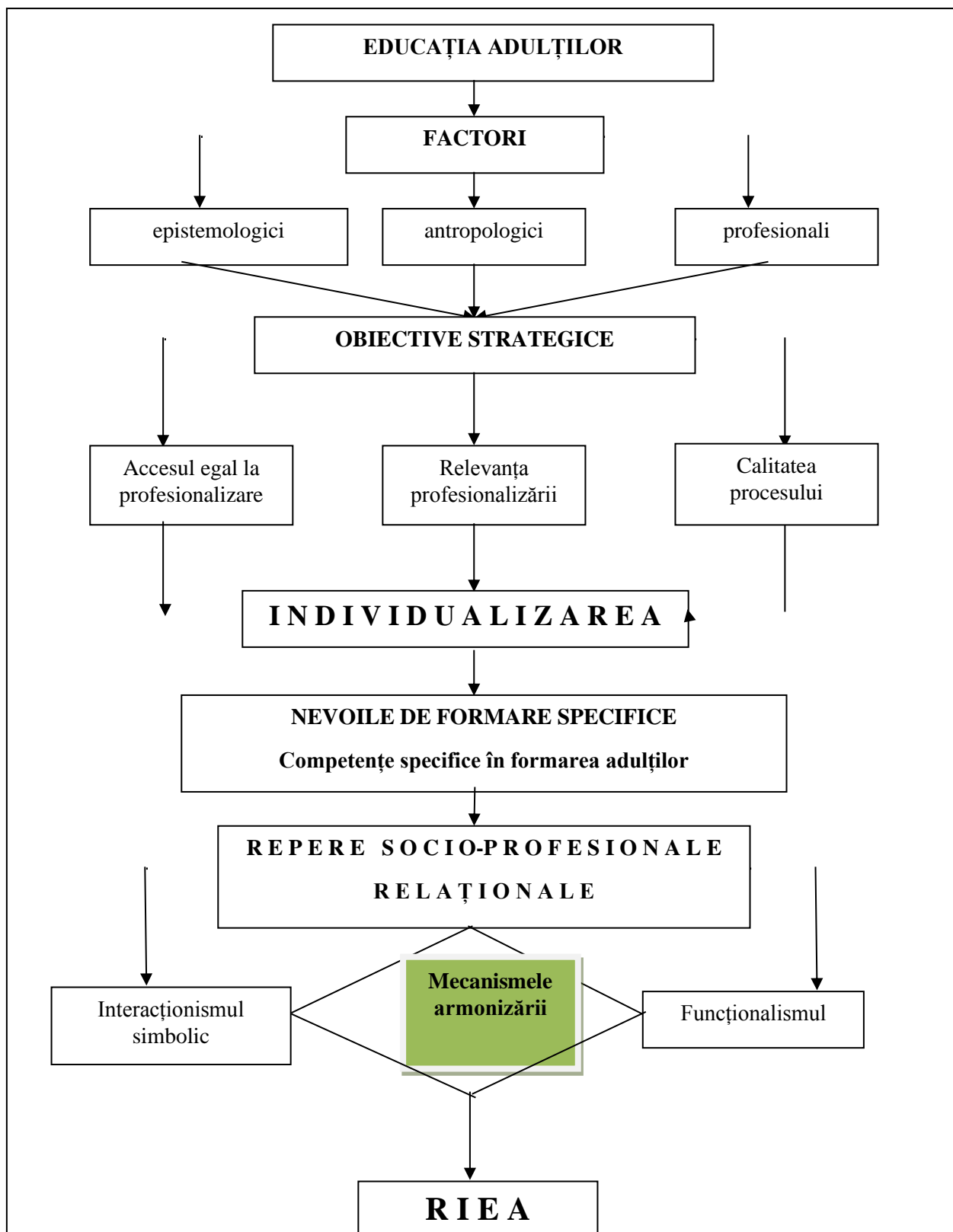

Fig. 2.1. Modelul relaționării socio-profesionale în individualizarea educației adulților

Perspectiva interacționismului simbolic subliniază faptul că problemele sociale nu există în mod independent de felul în care oamenii definesc societatea lor, lumea în care trăiesc, ele fiind construite social în funcție de semnificațiile pe care le are problema respectivă pentru toți cei

afecțați. De asemenea, s-a stabilit că, conform perspectivei *funcționalismului*, cele mai multe norme/reguli și aranjamente sociale pot fi explicate în bună măsură în termeni de utilitate a lor pentru societate, deci ele îndeplinesc o funcție.

Au fost analizate cele șase tipuri de *nevoi specifice* care sunt implicate în procesul de învățare în educația adulților: nevoia de a cunoaște, conceptul de sine, experiența anterioară, disponibilitatea de a învăța, orientarea spre învățare și motivația de a învăța. Cea mai bogată resursă pentru învățare în educația adulților o reprezintă experiența proprie, care poate fi valorificată prin diferite tehnici experiențiale. Disponibilitatea de a învăța a adulților este determinată de abilitatea acestora de a descoperi lucruri pe care doresc să le cunoască și să le realizeze pentru a face față situațiilor din viața reală în mod eficient. Orientarea spre învățare indică faptul că adulții sunt concentrați pe rezolvarea problemelor cu care se confruntă în situațiile de zi cu zi. Nevoia de bază a adulților este de a îndeplini diferite sarcini în contextul aplicării în viața reală. În ceea ce privește motivația față de învățare, adulții sunt receptivi la anumiți factori externi, cum ar fi un loc de muncă mai bun, salarii mai mari, dar cei mai puternici motivatori sunt interni, care sunt vizibili prin dorința de a crește satisfacția în muncă, îmbunătățirea stimei de sine. Un rol aparte îl au nevoile exprimate în plan existențial, metodologic, managerial. Nevoia de educație ca nevoie socială este doar aceea care este exprimată de cineva, adică o nevoie care există real sau potențial în indivizi, grupuri, comunități concrete și care se manifestă prin opțiuni, aspirații și posibilități. În acest context analitic, nevoile individuale în educația adulților se manifestă sub formă de motive (trebuințe, interese, aspirații) care orientează activitatea adulților implicați în procesul educațional.

Conceptul de *competență* este unul pe cât de contestat, pe atât de divers în definițiile care i-au fost date din diferite perspective, de diverși autori. Dintr-o perspectivă largă, la nivel general, termenul de competență descrie capacitatea unui individ de a realiza o activitate conform prescripțiilor. În plan specific, *competența în domeniul educației adulților* se referă la un ansamblu de cunoștințe, priceperi, deprinderi, atitudini necesare cursanților și facilitatorilor pentru desfășurarea activităților de formare.

Prin reflecție analitică a fost definită competența specială în educația adulților în următoarea variantă: *competențele specifice în educația adulților reprezintă un ansamblu de cunoștințe, capacități, atitudini adaptate contextului profesional, circumscrise rezolvării acționale a unor probleme în situații specifice, în aspect util, corect, eficient.*

Plecând de la considerațiile expuse în capitol și aderând la punctele de vedere critice asupra noțiunii de educație a adulților, s-a configurat o privire de ansamblu asupra *individualizării* în educația adulților, care are următoarele caracteristici: permite luarea în considerare a capacităților

reflexive ale adulților; proiectează traiectoriile educaționale individuale pentru fiecare adult în parte; accelerează procesul de informare a adulților. Individualizarea presupune luarea în considerare a caracteristicilor personale ale adulților în toate *modalitățile de educație*. De asemenea, include și un aspect al organizării procesului educațional cu luarea în considerare a oportunităților și intereselor adulților. Permite dezvăluirea punctelor forte ale adulților, dezvoltarea calităților personale unice. Procesul individualizării presupune crearea de seturi de sarcini cu un volum și o complexitate variate. Scopul principal al acestui tip de abordare este acela de a valorifica abilitățile și caracteristicile individuale ale adulților, de a promova formarea independenței și responsabilității în procesul formativ.

Se pune în lumină faptul că **relația de armonizare** se caracterizează prin *grad și cardinalitate*. *Gradul* unei relații reprezintă numărul de entități care participă la relația respectivă. Există *relații binare* (între două entități) și *relații N* (între mai multe entități). *Cardinalitatea* unei relații binare reprezintă numărul de instanțe ale celor două entități care sunt asociate prin relația respectivă. Prin sintetizare analitică, componentele structurale aranjate într-o consecutivitate logică au conturat **Modelul relaționării socio-profesionale în individualizarea educației adulților**. Modelul propus etapizează unitățile componente la nivel de factori (epistemologici, antropologici, profesionali), la nivel de obiective strategice, de individualizare în cadrul nevoilor de formare ale adulților în contextul profesional. Un loc aparte îl ocupă reperele socio-profesionale care consemnează mecanismele armonizării, ca *relație de întrepătrundere conceptuală* dintre domeniul socio-profesional și cel individual. Acest concept desemnează numele unei legături destul de eclecticice în cadrul activității de educație a adulților, care, în linii mari, își propune să dezvolte demersul actual al valorificării individualizării și să creeze unități de tipul celor descrise de principiile dezvoltării inteligente: integrarea diferitelor sectoare, modalități multiple de acțiune, crearea unei identități care să favorizeze interacțiunea între elementele relației.

Un alt moment important din elaborarea conceptuală a instrumentarului teoretico-aplicativ la nivelul individualizării modalităților de educație a adulților o constituie structurarea **Metodologiei RIEA – Metodologiei de relaționare în individualizarea educației adulților**. Reieșind din specificul relaționării de armonizare, s-au integralizat într-o unitate noțional-aplicativă câteva componente de bază: nevoile specifice în educația adulților se manifestă sub formă de motive (trebuințe, interese, aspirații) care orientează activitatea adulților implicați în procesul educațional; categoriile de competențe; unitățile de competențe care specifică fiecare categorie de competență; complexe individualizării; valorile acționale și modalitățile de individualizare. **În felul acesta, este structurat o modalitate originală de activitate – atelierul constructivist,**

care are drept scop să ofere un cadru adecvat de interacțiune și sprijin individualizat în vederea perceperii și înțelegerii specificului educației adulților din perspectiva socio-profesională.

În Capitolul 3. „Investigarea aplicativă a relaționării socio-profesionale în educația adulților” este prezentat demersul experimental: scop, obiective, ipoteză, structuri, etape, reprezentări etc. A fost proiectat un experiment pedagogic de tip formativ-dezvoltativ. Acest tip de experiment presupune intervenția în grupul experimental în vederea determinării anumitor schimbări prin introducerea *factorului de progres*. Etapa 1. *a experimentul pedagogic* a inclus *experimentul de constatare extins*, termenul *extins* presupunând că s-a îmbinat diagnosticarea cu constatarea, fiind incluși în experiment atât subiecții experimentali ca atare, în număr de 138 cadre didactice (grupul de formare și grupul de control), cât și alți subiecți, în vederea constatării anumitor aspecte privind opțiunea mai multor categorii (studenți, masteranzi, cadre didactice) în raport cu competențele specifice ale adulților, în număr de 87. A fost elaborat un *chestionar de competențe* pentru a identifica opțiunea subiecților în raport cu competențele specifice educației adulților. Acesta este și un *chestionar de opinie*, cu ajutorul căruia se studiază atitudinile, motivația, interesele subiecților (după conținutul informațiilor culese). Tehnica de construire a chestionarului a avut la bază componentele Metodologiei RIEA, prin *operaționalizarea* adecvată a dimensiunii cercetate, *construirea itemilor* care să descrie comportamente observabile sau aspecte concrete ale dimensiunii cercetate. Etapa a 2-a experimentului pedagogic a inclus implementarea *Metodologiei RIEA*, care s-a bazat pe *7 activități formative* prin tehnologia *Atelierului constructivist*. În cadrul atelierului alternează etapele de lucru individual în baza subiectului tematic formulat cu etapele de discuții și clarificare a întrebărilor specifice ale subiecților. *Atelierul constructivist* este o tehnologie inovatoare la nivelul educației adulților, proiectat reieșind din necesitățile cercetării aplicative. Aici se îmbină specificul de activitate în bază de atelier în consonanță cu specificul constructivismului în educație.

Etapa a 3-a experimentului pedagogic reprezintă realizarea de către subiecți a unui proiect pedagogic. Cei care au participat la *Atelierul constructivist* au realizat un proiect în care să demonstreze ce au învățat. Cei care nu au participat au realizat proiectul ca și examen de admitere la curs.

Formatorul a avut rolul de analiza proiectele și a le evalua. În urma analizei statistice s-a constatat o diferență semnificativă între punctajele obținute la evaluare proiectelor subiecților celor care au participat la *Atelierul constructivist* și punctajele obținute de cei care nu au participat la curs.

Subiecții care au participat la *Atelierul constructivist* au învățat să folosească propria experiență în realizarea sarcinilor. De asemenea, fiind un mod de învățare interactiv, au putut observa și folosi

experiența celorlalți participanți la curs. Formatorul are rolul doar de a ghida și de a coordona activitatea educațională.

Tabelul 3.1. Demersul experimentului pedagogic

Perioada/ Subiecți experimentali	Faza de pretestare Experimentul de constatare (lărgit)	Faza de testare Experimentul de formare	Faza de posttestare Experimentul de validare
	<i>Instrumente de investigare</i>	<i>Ațiuni de intervenție</i>	<i>Ațiuni de investigare</i>
Eșantion experimental de constatare (255 de subiecți) August 2021	<ul style="list-style-type: none"> • Chestionar de competențe (255 subiecți: 138 +87) • Test cu alegere multiplă (138 subiecți) • Analiza și interpretarea rezultatelor 		
Grupul de formare (68 de subiecți) septembrie 2021 – mai 2022		<ul style="list-style-type: none"> • Valorificarea Metodologiei RIEA <i>Atelierul constructivist</i> Modulul de discuții Modulul de caz Modulul de explorare Modulul de interpretare Modulul de argumentare 	
Eșantion experimental de validare Grupul de formare (GF: 68 subiecți) Grupul de control (GC: 70 subiecți) Mai 2022			Elaborarea proiectului individual Interpretarea și compararea rezultatelor subiecților (eficiența Metodologiei, impactul acesteia)

Eficiența metodologiei RIEA

Metodologia RIEA – Metodologia de relaționare în individualizarea educației adulților

Educația adulților este influențată de factorii epistemologici, antropologici și profesionali. Fiecare adult vine cu un bagaj de experiențe și cunoștințe proprii. Acesta afectează procesul educațional. Metodologia RIEA reprezintă construirea de noi experiențe pornind de la cele vechi, nu o acceptare pasivă a unor informații noi. Individualizare presupune folosirea propriilor cunoștințe la care se vor adăuga noțiunile descoperite în cadrul cursului pentru rezolvarea sarcinilor atribuite de formator. Rezolvarea acestora determină formarea unor noi experiențe, acumularea de noi cunoștințe și îmbunătățirea competențelor. La vârsta adultă educația se realizează majoritar prin aplicații practice, prin evidențierea utilității și aplicabilității informațiilor. Metodologia RIEA pune accent pe îndrumarea subiecților și nu pe predare – învățare. Subiecții

sunt încurajați să participe la activitate educațională prin exprimarea propriilor păreri, formularea de presupuneri, ipoteze. Abordarea predării centrate pe subiect implică luarea în considerare la maximum a individualizării subiectului. Fiecare este unic și individual iar predarea unei materii nu mai reprezintă un scop în sine, ci un mijloc de dezvoltare a abilităților și înclinațiilor subiecților. Procesul de cunoaștere se bazează pe conștientizarea de către aceștia a scopului actului educativ.

Informațiile și cunoștințele acumulate prin metodologia RIEA sunt mai bine fixate în memoria subiecților și îi ajută să le aplice în viața de zi cu zi. În cadrul atelierelor constructiviste ei și-au îmbunătățit abilitățile sociale, să se ajute unul pe celălalt și să aprecieze părerea celuilalt.

În cadrul atelierelor constructiviste nu mai apare sentimentul de plictiseală. Învățarea este interactivă, plină de provocări. Rezolvarea exercițiilor practice stimulează gândirea și interacțiunea între subiecți. Fiecare are oportunitatea să învețe din experiența celuilalt. Formatorul nu are atitudine de superioritate, ci de coordonator. El îi ajută pe subiecți să facă corelații între informațiile deținute deja, informațiile noi și procesele implicate în învățare (studiile de caz, discuțiile, explorările, argumentările, interpretările). Astfel procesul educațional este o chestiune de împărtășire și negociere a cunoștințelor acumulate de fiecare. Aceeași lecție poate avea un impact diferit asupra subiecților deoarece interpretărilor lor sunt subiective și diferite.

Metodologia RIEA oferă subiecților posibilitatea să se folosească de propriile cunoștințe pentru rezolvarea problemelor reale comparativ cu școala primară sau generală când elevii rezolvă probleme ipotetice de matematică, fizică sau chimie, iar biologia este o înșiruire de informații despre animale și păsări pe care copilul le vede doar la televizor. Problemele rezolvate în cadrul atelierului constructivist sunt realiste, întâlnite în viața de zi cu zi, fiecare subiect fiind provocat să împărtășească propria experiență celorlalți colegi.

Cercetarea de tip cantitativ pe bază de chestionar a condus la obținerea unor rezultate concludente în ceea ce privește opțiunea subiecților experimentali în raport cu competențele specifice de învățare a adulților. În funcție de *țara din care fac parte subiecții*, datele au indicat că există diferențe semnificative la nivelul celor șase categorii de competențe. Referitor la *competențele de comunicare*, s-a constatat că participanții din România au obținut scoruri semnificativ mai mari, comparativ cu cei din Republica Moldova la nivelul a două categorii: abilitatea de a purta o discuție în orice situație, chiar dacă există un conflict sau interlocutorul are altă părere, exprimarea propriilor păreri cu ușurință. Pe de altă parte, participanții din Republica Moldova au obținut scoruri semnificativ mai mari, comparativ cu cei din România, cu referire la categoria *înțelegerea interlocutorului*. În ceea ce privește competențele care vizează componenta *multilingvism și multiculturalism*, datele cercetării arată că participanții din Republica Moldova au obținut scoruri semnificativ mai mari, comparativ cu cei din România, cu referire la categoria

implicarea în cooperarea cu colegi din alte culturi. Cu privire la *competențele digitale*, datele indică faptul că participanții din Republica Moldova au obținut scoruri semnificativ mai mari, comparativ cu cei din România, la nivelul a trei categorii: abilitatea de a utiliza noile tehnologii pentru o comunicare mai eficientă, capacitatea de a utiliza cu ușurință diverse divece-uri (PC, smarphone, laptop, tabletă etc.), abilitatea de a crea, edita și îmbunătăți conținutul în diferite formate (foto, video, texte) pentru a se exprima creativ cu ajutorul tehnologiei. La nivelul *competențelor antreprenoriale*, datele cercetării evidențiază că participanții din Republica Moldova au obținut scoruri semnificativ mai mari, comparativ cu cei din România, din perspectiva următoarelor categorii: abilitatea de a elabora un plan clar și lipsit de ambiguități pentru o acțiune eficientă, dezvoltarea unor strategii pentru a-i influența pe ceilalți, colectarea informațiilor în situația începerii unui proiect nou, abilitatea de a lucra ore întregi și de a realiza sacrificii personale pentru a finaliza lucrările la timp. Referitor la competențele care vizează *deschiderea către știință și cultură*, rezultatele cercetării demonstrează că participanții din Republica Moldova au obținut scoruri semnificativ mai mari, comparativ cu cei din România, pentru categoriile: interesul față de aprofundarea cunoștințelor privind studiul gramaticii și literaturii, încrederea față de posibilitățile de a-și îndeplini ideile, valorizarea culturii contemporane. În ceea ce privește *competențele sociale și profesionale*, datele arată că participanții din Republica Moldova au obținut scoruri semnificativ mai mari, comparativ cu cei din România, pentru următoarele categorii: capacitatea de a influența persoanele din jur, abilitatea de a fi atent la nevoile altora, motivarea altor persoane să realizeze scopuri comune, actualizarea constantă a cunoștințelor și dezvoltarea de noi abilități profesionale, ca urmare a schimbărilor rapide din știință. Pe de altă parte, participanții din România au obținut scoruri semnificativ mai mari, comparativ cu cei din Republica Moldova, cu referire la categoriile: abilitatea de a relaționa cu ușurință cu alte persoane, implicarea în rezolvarea problemelor sociale care sunt importante.

Pornind de la rezultatele obținute în urma aplicării chestionarului de competențe am realizat un experiment de formare. Un număr de 68 de subiecți au participat la cursurile din cadrul **Atelierului constructivist**. Cursul a fost împărțit în 5 module: modulul de discuții, modulul de studiu de caz, modulul de explorare, modulul de interpretare și modulul de argumentare. Atelierul constructivist vine cu un alt tip de abordare a procesului de învățare. Formatorul programului este un coordonator care direcționează învățarea, dar ea se produce în mod individual și rapid. Subiectul este îndrumat să descopere, să aplice, să încerce prin exerciții și aplicații practice să rezolve și să se autoevalueze la sfârșitul fiecărei activități. Fiecare modul a fost împărțit la rândul său în 5 părți: atacul discursiv; informația adiacentă; relaționarea; discuția video; acțiuni de dezvoltare personală. Aici nu mai poate fi vorba doar de prezentarea și însușirea unor informații. După fiecare

etapă subiecții primeau sarcini. Pe baza experienței individuale anterioare și pe baza informațiilor recepționate în cadrul cursului ei rezolvau exercițiile practice. Nu există răspunsuri predefinite, standard. Fiecare răspunde în funcție de experiența proprie și de modul de receptare/înțelegere a informației primite. Subiecții sunt responsabili pentru propria activitate, își susțin propriile păreri, învață din răspunsurile celorlalți. Interacțiunea nu este doar într-un singur sens formator – subiect, ci există și interacțiune între subiecți, iar formatorul poate învăța la rândul lui din experiența de viață a subiecților.

La finalul cursului subiecții, atât cei din grupul de control (70 de subiecți) cât și cei din grupul de formare (68 de subiecți) au elaborat un proiect individual. Tema proiectului a fost aleasă de fiecare în parte dintr-o listă de subiecte. În Fig. 3.1. și 3.2. este data frecvența răspunsurilor subiecților.

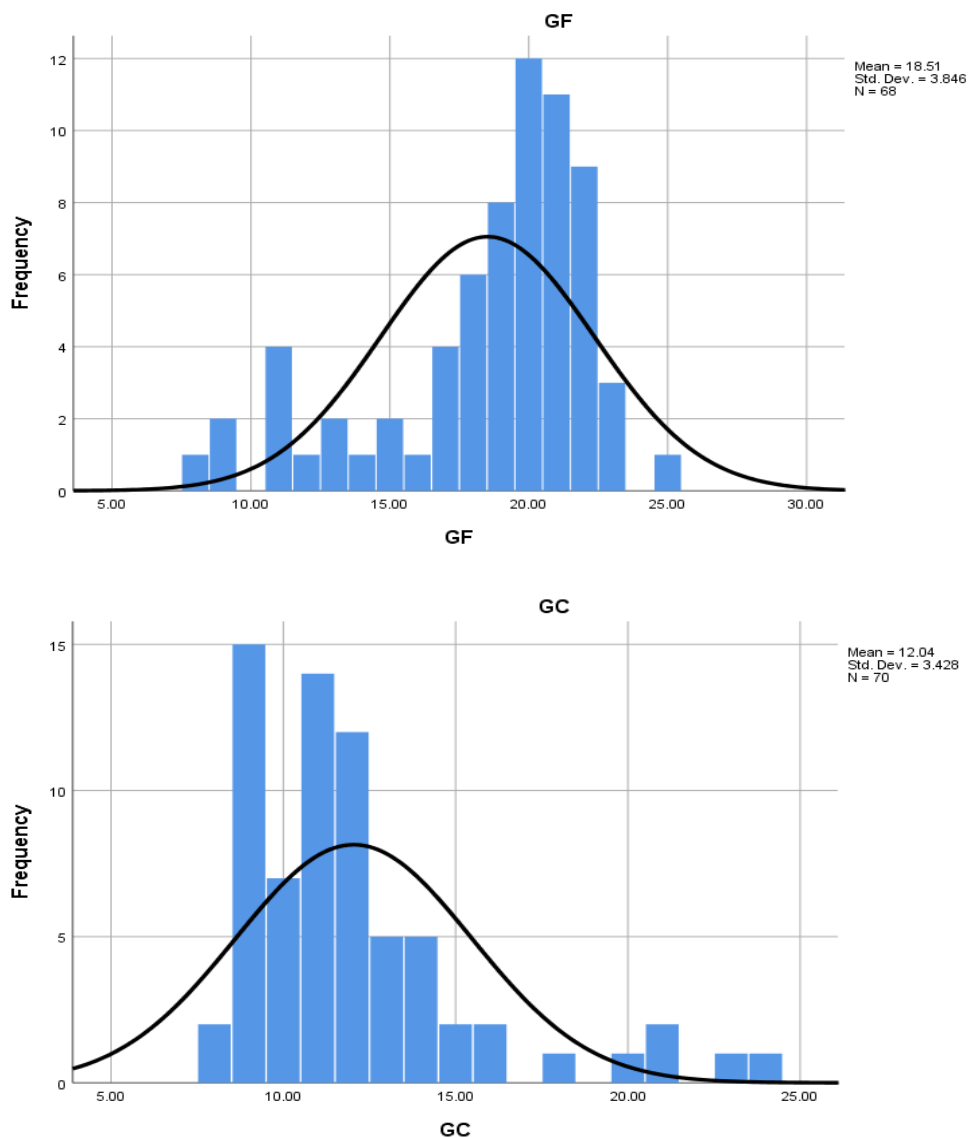

Fig. 3.2 Frecvența răspunsurilor celor din grupul de control

În felul acesta, rezultatele numerice ilustrează o creștere de 46 % a nivelului de formare a competențelor specifice ale adulților (dacă media aritmetică de 2.54 unități de la etapa de constatare constituie 100%, atunci media aritmetică de 3,72 de la control este cu 46% mai mare).

Se poate observa faptul că rolul formatorului nu este de a preda informații ci de a-i ghida pe subiecți să își atingă obiectivele propuse. În special în educația adulților se poate observa că pentru atingerea obiectivelor nu este suficient ca formatorii, profesorii să facă doar o prezentare mecanică a informațiilor, iar subiecții să învețe pe de rost. De asemenea se poate observa influența experienței personale, fiecare subiect rezolvând sarcinile într-o notă personală, unică. Nu este esențial să acumulăm anumite informații, ci să reflectăm asupra lor, să găsim utilitate și să profităm de fiecare experiență. Este important să punem întrebări și să ne punem noi la rândul nostru întrebări, să cercetăm, să îndrăznim să ne exprimăm. În cadrul atelierului constructivist se observă faptul că subiecții sunt mai îndrăzneți, nu se tem să răspundă, iar teama de a greși este redusă semnificativ.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

1. În baza abordărilor actuale ale educației adulților și pedagogiei profesionalizării, s-a constatat că învățarea adulților este o parte a procesului de învățare continuă care se desfășoară pe tot parcursul vieții. Orientările contemporane în educația adulților pun mare accent pe prospectarea nevoilor de dezvoltare, fie că este vorba despre cele personale sau cele profesionale. Profesionalizarea este un proces social prin care orice ocupație se transformă într-o adevărată profesie de cea mai înaltă integritate și competență și presupune dezvoltarea abilităților, identităților, normelor și valorilor asociate pentru a deveni parte a unei categorii profesionale. Analizând cele trei sensuri ale termenului *profesionalizare*: aplicarea cunoștințelor și capacităților specifice într-un proces de dezvoltare profesională individuală și/sau colectivă; punerea în practică a strategiilor și retoricilor colective reasezate pe procesul de profesionalizare a ocupațiilor; adeziunea individuală la retorică și la normele colective, făcând apel la un proces de socializare profesională și individuală, se are în vedere în alegerea profesiei ca obiect de studiu și lista atributelor esențiale, constituirea unui model ideal. *Profesionalizarea* reunește, așadar, următoarele caracteristici: practicarea unei profesii ce implică o activitate intelectuală ce angajează responsabilitatea *individuală* (Subcapitolul 1.1 și 1.2)

2. Printr-un excurs analitic integrator, s-a stabilit că la adult învățarea înseamnă aprofundare, restructurate și chiar creație, originalitate. Organizarea și desfășurarea procesului educațional se bazează pe principii diferite în educația adulților, comparativ cu educația copiilor, datorită faptului că în cazul adultului *educatorul* nu mai este în esență o persoană (învățător, profesor), ci reprezintă *activitatea*, munca pe care adultul o desfășoară împreună cu grupul din care face parte. Tocmai din această cauză, educația adulților se identifică cu nevoia de socializare, de dezvoltare a unei lumi culturale, ceea ce reprezintă și o modalitate de comunicare cu membrii grupului căruia adultul aparține. O consecință a acestui lucru este faptul că adulții se dezvoltă diferit, în funcție de coeziunea, organizarea și orientarea grupului din care fac parte. *Principiul abordării globale și individualizate* reprezintă un aspect esențial în educația adulților. *Individualizarea* presupune luarea în considerare a caracteristicilor personale ale adulților în toate modalitățile de educație. Deasemenea, include și un aspect al organizării procesului educațional cu luarea în considerare a oportunităților și intereselor adulților, permite dezvoltarea punctelor forte ale adulților, dezvoltarea calităților personale unice. Ea prevede un demers specific în înțelegerea priorităților, nevoilor, obiectivelor de formare; crearea condițiilor pentru dezvoltarea depozitelor naturale ale adulților; punerea în aplicare a asistenței și sprijinului pentru autorealizarea subiecților. Esența acestei abordări este de a ajusta dezvoltarea profesională a adultului, luând în considerare condițiile reale, parametrii specifici ai personalității sale. (Subcapitolul 1.2 și 2.3)

3. Au fost analizate și întemeiate șase tipuri de *nevoi specifice* care sunt implicate în procesul de învățare în educația adulților: nevoia de a cunoaște, conceptul de sine, experiența anterioară, disponibilitatea de a învăța, orientarea spre învățare și motivația de a învăța. Disponibilitatea de a învăța a adulților este determinată de abilitatea acestora de a descoperi lucruri pe care doresc să le cunoască și să le realizeze pentru a face față situațiilor din viața reală în mod eficient. Orientarea spre învățare indică faptul că adulții sunt centrați pe rezolvarea problemelor cu care se confruntă în situațiile de zi cu zi. Nevoia de bază a adulților este de a îndeplini diferite sarcini în contextul aplicării în viața reală. În ceea ce privește motivația față de învățare, adulții sunt receptivi la anumiți factori externi, cum ar fi un loc de muncă mai bun, salarii mai mari, dar cei mai puternici motivatori sunt interni, care sunt vizibili prin dorința de a crește satisfacția în muncă, îmbunătățirea stimei de sine. De asemenea, s-a precizat că, în plan specific, *competența în domeniul educației adulților* se referă la un ansamblu de cunoștințe, priceperi, deprinderi, atitudini necesare cursanților și facilitatorilor pentru desfășurarea activităților de formare. Prin reflecție analitică a fost definită competența specială în educația adulților în următoarea variantă: *competențele specifice în educația adulților reprezintă un ansamblu de cunoștințe, capacități, atitudini adaptate contextului profesional, circumscrise rezolvării acționale a unor probleme în situații specifice, în aspect util, corect, eficient.* (Subcapitolul 2.2. și 2.3.)

4. Plecând de la considerațiile expuse, s-a pus în lumină faptul că *relația de armonizare* se caracterizează prin *grad și cardinalitate*. *Gradul* unei relații reprezintă numărul de entități care participă la relația respectivă. Există *relații binare* (între două entități) și *relații N* (între mai multe entități). *Cardinalitatea* unei relații binare reprezintă numărul de instanțe ale celor două entități care sunt asociate prin relația respectivă. Prin sintetizare analitică, componentele structurale aranjate într-o consecutivitate logică au conturat *Modelul relaționării socio-profesionale în individualizarea educației adulților*. Modelul propus etapizează unitățile componente: la nivel de factori (epistemologici, antropologici, profesionali), la nivel de obiective strategice, de individualizare în cadrul nevoilor de formare ale adulților în contextul profesional. Un loc aparte îl ocupă reperele socio-profesionale care consemnează mecanismele armonizării, ca *relație de întrepătrundere conceptuală* dintre domeniul socio-profesional și cel individual. Au fost formulate argumente pentru ideea *armonizării sociale* în formarea profesională, care presupune orientarea, pregătirea și instruirea profesională a resurselor umane, ținând cont de modalitățile de valorificare eficientă a resurselor umane. Trebuie create subsisteme deschise, transparente, flexibile care să se completeze reciproc. (Subcapitolul 2.3. și 2.4)

5. Prin interpretări sintetice, s-a elaborat conceptual instrumentarul teoretico-aplicativ la nivelul individualizării modalităților de educație a adulților în forma *Metodologiei RIEA* –

Metodologiei de relaționare în individualizarea educației adulților. Reieșind din specificul relaționării de armonizare, s-au integralizat într-o unitate noțional-aplicativă câteva componente de bază: nevoile specifice în educația adulților se manifestă sub formă de motive (trebuințe, interese, aspirații), care orientează activitatea adulților implicați în procesul educațional; categoriile de competențe; unitățile de competențe, care specifică fiecare categorie de competență; complexe individualizării; valorile acționale și modalitățile de individualizare. **În felul acesta, este structurat o modalitate originală de activitate – atelierul constructivist,** care are drept scop să ofere un cadru adecvat de interacțiune și sprijin individualizat în vederea perceperii și înțelegerii specificului educației adulților din perspectiva socio-profesională. (Subcapitolul 2.3.)

6. Raportat la educația adulților, s-a configurat ideea că acțiunea educațională centrată pe formarea de competențe specifice presupune atât prezentarea unor noțiuni de ordin teoretic, cât și cultivarea și consolidarea pe baza activității concrete, a motivației și atitudinilor, normelor și principiilor practice de abordare și soluționare a diferitelor probleme. Pentru realizarea experimentului pedagogic, s-a considerat oportună selectarea și formarea următoarelor *categorii de competențe: deschidere către știință, multilingvism și interculturalitate.* Prin urmare, punctul de plecare s-a construit în dialectica *relației de armonizare*, încercând să se identifice, în cadrul general al formării competențelor specifice, acele unități de competențe care constituie, caracterizează și determină *individualizarea* modalităților de educație a adulților. (Capitolul 3)

7. Procesul de implementare a **Metodologiei RIEA**, care s-a bazat pe **câteva complexe de activități formative**, prin tehnologia **Atelierului constructivist**, a ilustrat faptul că în cadrul atelierului alternează etapele de lucru individual în baza subiectului tematic formulat cu etapele de discuții și clarificare a întrebărilor specifice ale subiecților. În acest context de referință, a fost formulată următoarea definiție: **Atelierul constructivist** este o tehnologie educațională care presupune *explorarea abilității naturale a creierului de a procesa un anumit volum de informație printr-o gestionare personală a timpului dedicat învățării, ajungând la esență prin construirea personală, din interior, a cunoașterii într-un proces dinamic și participativ.* În vederea verificării ipotezei formulate, a fost realizat un experiment pedagogic de validare. Rezultatele obținute la testele finale la cele două grupe (GF și GC) au fost raportate unele la celelalte și s-au făcut aprecieri cu privire la diferențele constatate (creșterea de 46 % a nivelului competențelor specifice). Informațiile și cunoștințele acumulate prin Metodologia RIEA sunt mai bine fixate în memoria subiecților și îi ajută să le aplice în viața de zi cu zi. În cadrul atelierelor constructiviste ei și-au îmbunătățit abilitățile sociale, au învățat să se ajute unul pe celălalt și să aprecieze părerea celuilalt. (Subcapitolul 2.3.)

RECOMANDĂRI

1. Reieșind din faptul că crește nivelul de conștientizare a importanței educației adulților și se observă o cerere din ce în ce mai mare a activităților de formare și reconversie profesională, evoluția tehnologiei, libera circulație a informației și dorința unui trai mai bun, îi motivează pe adulți să revină pe băncile școlii. În acest cadru de referință, este indicat a cerceta și a elabora o lucrare teoretico-aplicativă cu titlul „*Adulții învață noul*”.

2. Rezultatul cercetării experimentale evidențiază utilitatea modelului pedagogic aplicat. Configurarea *Atelierului constructivist* astfel încât să fie accesibil unor categorii vaste de persoane adulte, nu doar celor din învățământ, este o oportunitate pentru procesul de educație a adulților. În acest context, valorificarea *Atelierului constructivist* în formarea continuă a diverselor categorii de beneficiari ar trebui să se bazeze pe un *Program formativ strategic*.

3. În vederea asigurării calității procesului de formare continuă, este necesar a revedea *formarea formatorilor* din perspectiva armonizării socio-profesionale, prin cercetarea mai largă a individualizării ca factor de reușită, eventual într-o lucrare cu titlul „*Individualizarea educației adulților – factor de reușită profesională*”.

4. Pedagogia trebuie abordată ca o știință care se ocupă de educația individului de-a lungul întregii vieți, educația permanentă. Educația trebuie privită ca un proces de transformare, de implicare, interacționare și acțiune. Viața și răspunsul la situațiile de zi cu zi reprezintă o evaluare în cazul educației adulților. Prin urmare, apare necesitatea programării unui *parcurs de învățare pe durata vieții*, astfel încât persoanei să-i fie clar că trebuie să includă noile sale achiziții pentru ca acestea să aibă impact benefic asupra carierei sale profesionale.

BIBLIOGRAFIE

1. BUTNARU, C. *Educația adulților în contextul educației permanente – dificultăți și răspunsuri psihopedagogice*. Univers Pedagogic, 2012, 66-70. ISSN 1811-5470
2. DAN, A. *Diagnoza și soluționarea problemelor sociale, note de curs*. București, Universitatea din București, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială.2007,27p <https://fdocumente.com/document/diagnoza-si-soluționarea-problemelor-socialecursadrian-dan.html?page=44>
3. SCHIFIRNEȚ, C. *Educația adulților în schimbare*. București: Editura Fiat Lux & ANUP. 1997,130p, ISBN : 973-9250-12-2
4. ASOJO, T. T. Philosophical thinkings in adult and nonformal education. In J. T. Okedara, C. N. Anyanwu & M. L. A. Omole. (eds.), *Philosophical foundations of adult and non-formal education- Essays in honor of Professor Emiritus J. Akinpelu*. Ibadan: Ibadan University Press.2001, ISSN : 9781213866
5. CEKEDE, T.L. *Training needs assessment: Understanding what employees need to know*. Retrieved from www.asse.org , 2010,
6. Council of the European Union [CEU] *Council Recommendation of 19 December 2016 on Upskilling Pathways: New Opportunities for Adults*. OJ No. C 484/1, 24.12.2016.
7. DIRIENZO, P. (2020). Making Informal Adult Learning Visible. The Recognition of the Third Sector Professionals' Key Competences. *Education Sciences*, 10(9), 228. <https://doi.org/10.3390/educsci10090228>.
8. GEDVILIENĖ, G. *Development of the key competences in adult education in Lithuania*. First Annual International Conference on Education, 9th-10th April 2015, Beijing, China. <http://sbk.vdu.lt/wp-content/uploads/2014/05/3954711026810001000.pdf>, 2015
9. ONWUADI, C. C. *Rating of the training needs of adult education instructors in Anambra State*. Master Thesis. University of Nigeria Nsukka.2012, 131p., <http://www.unn.edu.ng/publications/files/images/ONWUADI%20CHARLES%20CHIBUIKE%20M.pdf>
10. OGU, B.J., OSARU, O.A., & YAHAYA, Y.J. Competency Improvement Needs of Facilitators for Enhancing Adult Education Programme in Edo State, Nigeria. *British Journal of Education*, 7(7), 1-16p.,2019, ISSN: 2278-0998
11. ROGERS, C.R. *Freedom to Learn: A View of what Education Might Become*. Merrill. 1969, ISBN-(13) 978-0675095792
12. SAVA, S. *Needs analysis and programme planning in adult education*. Opladen, Berlin & Toronto: Barbara Budrich Publishers.2012, 163p., ISSN 9783866494817
13. STRAUCH, A., RADTKE, M., & LUPOU, R. (EDS.). *Flexible pathways towards professionalisation. Senior adult educators in Europe*. Bielefeld: W. Bertelsmann.2010, 12p., ISBN- 13 : 978-3763947348

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI:

1. BERTEA, I.C. *Educația adulților - definiție și caracteristici*, în Journal of Innovation in Psychology, Education and Didactics, vol 22, Special Edition, 2018, pp. 233-237, ISSN: 2247-4579, E-ISSN: 2392-7127 <http://www.jiped.ub.ro/>
2. BERTEA, I.C. *Adult education as a factor of professionalism*, în Conferința Științifică Națională cu Participare Internațională, parte a proiectului ANCD 20.80009.0807.37 „Formarea Inițială și Continuă a Cadrelor Didactice din Perspectiva Conceptului Clasei Viitorului”, 2020, Chișinău, pp. 165-175, ISBN 978-9975-3461-1-5. CZU 37.0:004(082)=135.1=111
3. BERTEA, I.C. *The anthropology of individualization*, Euromentor journal studies about education, Volume XI, No. 3/September 2020, București, pp. 66-78, ISSN 2068-780X
4. BERTEA, I.C. *Ways of Adult Education in the Context of Personalized Pedagogy*, în Journal of Innovation in Psychology, Education and Didactics, Vol. 24, No. 2/ 2020, ISSN: 2247-4579, E-ISSN: 2392-7127 <http://www.jiped.ub.ro/>,
5. BERTEA, I.C. *Concepții ale armonizării sociale în formarea profesională*, în Univers Pedagogic, Nr. 2 (66) 2020, Chișinău, pp. 65-75, ISSN 1811-5470
6. BERTEA, I.C. *Repere conceptuale ale socioprofesionalizării Originea socială a profesionalizării*, în volumul Ad Honorem Victor ȚVIRCUN. Firul viu, ce leagă timpuri. Chișinău, 2020, pp. 397-407, ISBN 978-9975-3469-1-7.
7. BERTEA, I.C. *Education, Method Of Adaptation*, în Different ways of learning and teaching languages for students in risk situations -resources, impact and practical ideas-methodological Guide, ERASMUS + PROJECT “BRIDGES OVER OPENED MINDS” 2018-1-RO01-KA229-049407-1, 2021, Bacău, pp. 157-162, ISBN 978-606-721-491-8,
8. BERTEA, I.C. *Challenges in teaching multicultural classes*, în International archaeology, art history and cultural heritage congress, 2021 / Adana/Turkey, pp. 189-193, ISBN: 978-625-7464-49-9
9. BERTEA, I.C. *A systematic analysis of the literature on the basic competences in adult education*, în Conferința Diversitate disciplinelor din cadrul sistemului științelor educației, Neamț, 2022, pp. 43-62,
10. BERTEA, I.C. *Intercultural education – Education for the future*, în Revista de Teorie și Practică Educațională DIDACTICA PRO, ISSN 1810-6455, Chișinău, 2022
11. BERTEA, I.C. *Motivația adulților spre a urma cursuri de formare și reconversie profesională*, în revista Univers Pedagogic, Chișinău, 2022, ISSN 1811-5470
12. BERTEA, I.C. *Comunicarea nevoilor, primul pas spre acceptare*, în cadrul Seminarului Didactic Internațional de comunicări științifice a cadrelor didactice “Promovarea diversității și a incluziunii în spațiul școlar”, București, 2022

ADNOTARE

Bertea Iulian-Ciprian

Armonizarea socio-profesională în individualizarea modalităților de educație a adulților, teză de doctor în științe ale educației, Chișinău, 2022

Structura tezei: Introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 178 titluri, 11 anexe, 137 de pagini de text de bază, 7 figuri, 17 tabele. Rezultatele obținute sunt publicate în 12 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: strategii de educație a adulților, armonizare, relaționare, relație de armonizare, educația adulților, individualizare, profesionalizare, formare profesională, nevoi de formare, competențe specifice, atelier constructivist.

Scopul lucrării: valorizarea reperelor teoretico-aplicative ale armonizării socio-profesionale în educația adulților din perspectiva individualizării în *Modelul relaționării socio-profesionale în individualizarea educației adulților*.

Obiectivele cercetării: Esențializarea teoretică a noțiunilor de *educație a adulților, formare profesională, profesionalizare, nevoi de formare, individualizare, competențe speciale ale educației adulților; relaționare; relație de armonizare*; analiza reflexivă a abordărilor actuale în educația adulților (tendențe, factori, specific, orientări, obiective strategice, modalități de formare, metode de instruire); dezvăluirea analitică a relației de armonizare în contextul educației adulților; structurarea instrumentarului teoretico-metodologic de formare a competențelor specifice ale adulților (cadre didactice); organizarea, realizarea și validarea rezultatelor experimentale în vederea confirmării valorii formative a Metodologiei RIEA.

Noutatea și originalitatea științifică se constituie din valorizarea relaționării în procesul de formare profesională la nivelul educației adulților, prin teoretizarea *relației de armonizare* și fundamentarea teoretico-praxiologică a *Modelului relaționării socioprofesionale în individualizarea educației adulților*; s-a reactualizat în prim-planul analizei metodologia formativă a individualizării, necesitând și un nou reper aplicativ, cel al *atelierului constructivist*.

Rezultatele obținute care au contribuit la soluționarea unei probleme științifice importante: *Fundamentarea* teoretico-aplicativă a *Modelului relaționării socio-profesionale în individualizarea educației adulților* și aplicarea Metodologiei RIEA în procesul educației adulților *a avut ca efect* confirmarea valabilității acestora, *direcționând* demersul formativ spre abordarea relației de armonizare în individualizarea procesului de formare a competențelor specifice adulților.

Semnificația teoretică: Cercetarea a pus în evidență definirea noțiunilor de educație a adulților, profesionalizare, formare profesională, nevoi de formare, relație de armonizare, competențe specifice ale adulților; au fost investigate epistemologic tendințe, factori, orientări, obiective strategice, modalități de formare în cadrul educației adulților.

Valoarea aplicativă: Metodologia RIEA este un construct praxiologic, axat pe categorii și unități de competențe, pe valori acționale și complexe ale individualizării, care, aplicat la nivelul educației adulților, poate genera rezultate relevante și eficiente.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele științifice ale cercetării au fost valorificate la nivelul a 138 subiecți experimentali din următoarele instituții de învățământ Colegiul „NV Karpen Bacău”, Universitatea “Vasile Alecsandri” din Bacău și Colegiul Mondostud-Art din Chișinău.

АННОТАЦИЯ

Bertea Iulian-Ciprian

Социально-профессиональная гармонизация в индивидуализации способов воспитания взрослых, Диссертация доктора педагогических наук, Кишинев, 2022

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография 178 названия, 11 приложения, 80 основные текстовые страницы, 7 фигурки 17 таблицы. Полученные результаты опубликованы в 12 научные работы.

Ключевые слова: стратегии образования взрослых, гармонизация, отношения, гармонизирующие отношения, образование взрослых, индивидуализация, профессионализация, профессиональное обучение, потребности в обучении, конкретные навыки, конструктивистский семинар.

Цель работы: структурирование теоретико-прикладных вех социально-профессиональной гармонизации в образовании взрослых с точки зрения индивидуализации в модели социально-профессиональных отношений в индивидуализации образования взрослых.

Цели исследования: теоретическая Эссенциализация понятий воспитания взрослых, профессиональной подготовки, профессионализации, потребностей в обучении, индивидуализации, специальных компетенций воспитания взрослых; взаимосвязь; гармонизирующие отношения; рефлексивный анализ актуальных подходов в воспитании взрослых (тенденции, факторы, специфика, ориентиры, стратегические цели, способы обучения, методы обучения); аналитическое раскрытие взаимосвязи гармонизации в контексте воспитания взрослых; структурирование теоретико-методологического инструмента формирования специфических компетенций взрослых (педагогических кадров); организация, реализация и валидация экспериментальных результатов с целью подтверждения формирующего значения методологии рия.

Научная новизна и оригинальность заключается в оценке взаимосвязи в процессе профессиональной подготовки на уровне образования взрослых путем теоретизации взаимосвязи гармонизации и теоретико-праксиологического обоснования модели социопрофессиональных отношений в индивидуализации образования взрослых; на переднем плане анализа была обновлена формирующая методология индивидуализации, требующая и нового прикладного ориентира, конструктивистского семинара.

Полученные результаты, способствовавшие решению важной научной проблемы: теоретическое обоснование модели социально-профессиональных отношений в индивидуализации образования взрослых и применение методологии рия в процессе воспитания взрослых, привели к подтверждению их обоснованности, направив формирующее стремление к подходу к гармонизирующим отношениям в индивидуализации процесса формирования специфических для взрослых компетенций.

Теоретическая значимость: в исследовании четко изложены понятия образования взрослых, профессионализации, профессионального обучения, потребностей в обучении, гармонизирующих отношений, специфических навыков взрослых; эпистемологически исследованы тенденции, факторы, ориентации, стратегические цели, способы обучения в рамках образования взрослых.

Прикладная ценность: методология RIEA-это праксиологическая конструкция, ориентированная на категории и единицы компетенций, на действительные и сложные ценности индивидуализации, которые, применительно к уровню образования взрослых, могут дать разумные и эффективные результаты.

Реализация научных результатов. Научные результаты исследования были использованы на уровне 138 экспериментальных субъектов в следующих учебных заведениях Колледж "Н. в. Карпен Бакэу", университет "Василе Александри" в Бакэу и Колледж Мондостуд-арт в Кишиневе.

ANNOTATION

Berteia Iulian-Ciprian

**Socio-professional harmonization in individualization of adult education modalities,
thesis of doctor of Education Sciences, Chisinau, 2022**

Thesis structure: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography from 178 titles, 11 appendices, 80 of basic text pages, 7 figures. 17 tables. The results are published in 12 scientific papers.

Keywords: strategies of adult education, harmonization, relationship, harmonization relationship, adult education, individualization, professionalization, professional training, training needs, specific competencies, constructivist workshop.

Purpose of the paper: structuring the theoretical-applicative landmarks of socio-professional harmonization in adult education from the perspective of individualization in the socio-professional relationship model in the individualization of adult education.

Research objectives: theoretical essentialization of the notions of adult education, vocational training, professionalization, training needs, individualization, special competences of adult education; relationship; harmonization relationship; reflexive analysis of current approaches in adult education (trends, factors, specifics, guidelines, strategic objectives, training modalities, training methods); analytical disclosure of the harmonization relationship in the context of adult education; structuring the theoretical-methodological tool for the formation of specific competences of adults (teachers); organization, realization and validation of experimental results in order to confirm the formative value of the RIEA methodology.

The scientific novelty and originality is formed from the valorization of the relationship in the process of professional training at the level of adult education, by theorizing the harmonization relationship and the theoretical-praxiological substantiation of the socioprofessional relationship model in the individualization of adult education; the formative methodology of individualization was updated at the forefront of the analysis, requiring a new applicative landmark, that of the constructivist workshop.

The results obtained that contributed to the solution of an important scientific problem: the theoretical substantiation of the socio-professional relationship model in the individualization of adult education and the application of the RIEA methodology in the process of adult education had the effect of confirming their validity, directing the formative approach towards the approach of the harmonization relationship in the individualization of the process of training adult-specific competencies.

Theoretical significance: the research has definitively highlighted the notions of adult education, professionalization, vocational training, training needs, harmonization relationship, specific competences of adults; epistemological trends, factors, orientations, strategic objectives, training modalities within adult education have been investigated.

Applicative value: the Riea methodology is a praxiological construct, focused on categories and units of competencies, on actional and complex values of individualization, which, applied at the level of adult education can generate reasonable and effective results.

Implementation of scientific results. The scientific results of the research were capitalized at the level of 138 experimental subjects from the following educational institutions College "NV Karpen Bacau", University "Vasile Alecsandri" from Bacau and Mondostud-Art College of Chisinau.

BERTEA IULIAN-CIPRIAN

**ARMONIZAREA SOCIO-PROFESIONALĂ ÎN INDIVIDUALIZAREA
MODALITĂȚILOR DE EDUCAȚIE A ADULȚILOR**

Rezumatul tezei de doctor în științe ale educației

Aprobat spre tipar: 24.01.2023

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Tiraj 40 ex

Coli de tipar: 1,5

Comanda nr. 49

Centrul Editorial-Pedagogic al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău,
Str. Ion Creangă, nr.1, MD-2069